



## **Clypevs Theologiæ Thomisticæ**

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

**Gonet, Jean-Baptiste**

**Parisiis, 1669**

§. X. Rationes Theologicæ ex sufficientia & efficacitate gratiæ desumptæ

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)



ciendos alveos per quos aqua deducatur; ita facillimè efficaciâ Deus movet cor, & inclinât illud quocumque voluerit, &c. Et notandum ibi specialiter fieri mentionem de corde Regis, eò quòd hoc maximè sit liberum, & alterius potestati minus subiectum: unde si illud Deus absque ulla difficultate & resistantia vertit & inclinât quocumque voluerit, multò magis omnia alia corda huc illucque secundùm quod voluerit vertet, & summa erit primi cordis supra secunda corda potestas, ac perfectissimum Dei in nostras voluntates dominium; subindeque suprema & absoluta potestas movendi & applicandi voluntatem ad quocumque voluerit, salva & illa ipsius libertate: *Quis enim* (inquit Augustinus) *tam impiè desipiat, ut dicat Deum malas hominum voluntates, quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit, in bonum non posse convertere?*

96. Ex his intelliges, Catholicos & Hæreticos dominium omnino diversum Deo in humana corda tribuere. Pelagius enim motionem solum moralem, ac proinde dominium tantum politicum, in Deo agnovit: Calvinus contra motionem purè physicam, & extrinsecam, ac tollentem potentiam ad oppositum, subindeque violentum ac tyrannicum dominium Deo attribuit: Catholicis verò (præsertim D. Augustini & S. Thomæ discipuli) qui utramque motionem (physicam scilicet & moralem) in Deo agnoscunt, dominium regale & monarchicum ei tribuunt, docentque ipsum attingere à fine usque ad finem fortiter, ac disponere omnia suaviter.

S. X.

*Rationes Theologicae ex sufficientia & efficacia gratia desumptæ.*

97. RECTE ait D. Prosper, vel Author Epistolæ ad Demetriadem, cap. 7. *Gratia Dei, nisi tota suscipitur, tota repellitur: sicut enim alienus est à numero Fidelium, & à sorte Sanctorum, qui in aliquo à Catholica veritate dissentit, ita extra gratiam efficitur, qui aliquid de ejus plenitudine diffidetur.* Plenitudo porro ista, pro præsentis humanæ infirmitatis statu, binas includit prærogativas; una quarum in gratiæ sufficientia, altera in ejus energia seu efficacia consistit. Quisquis proinde, sive de sufficientia, sive de efficacia Christianæ gratiæ aliquid diffidetur, extra gratiam penitus esse convincitur: quia ut ex Prospero jam audivimus: *Hæc tota repellitur, nisi tota suscipitur.* Si ergo probemus, sublatâ physicâ præmotione, neque sufficientem, neque efficacem gratiam stare posse, à fortiori ostendemus, eâ remotâ, totam Dei gratiam repellere, ejusque impugnatores (ut Prospero verbis utar) *totaliter extra gratiam esse.*

98. Prima ratio, quæ de gratia sufficienti procedit, potest sic proponi. Ut voluntas habeat auxilium sufficiens ad operandum, & ad eliciendos actus supernaturales charitatis vel contritionis, debet prius saltem naturâ quàm operetur, esse physicè potens ad illos eliciendos: At seclusâ physicâ prædeterminatione, virtutem aliquam realem & physicam ordinis supernaturalis imprimente, voluntas non potest prius naturâ quàm operetur, esse physicè potens ad actus supernaturales eliciendos: Ergo illâ sublatâ non possunt dari auxilia sufficientia. Major patet: voluntas enim

non solum moraliter, sed etiam physicè influit in actus supernaturales; & actus primus; prioritate saltem nature, actum secundum seu operationem præcedit: Ergo ut voluntas habeat auxilium sufficiens ad actus supernaturales eliciendos, debet prius naturâ quàm operetur, esse physicè potens ad agendum. Minor autem, in qua est difficultas, sic ostenditur. Sublatâ physicâ prædeterminatione, solum restat motio moralis, seu gratia moraliter excitans, & concursus simulaneus ordinis supernaturalis, qui gratia coefficientiæ à quibusdam appellatur: supponimus enim actus illos charitatis & contritionis justificationem præcedere, & elici à peccatore habitibus supernaturalibus gratiæ & charitatis destituto: Sed nec motio moralis, nec concursus simulaneus, possunt reddere voluntatem physicè potentem prius naturâ quàm operetur: Ergo sublatâ physicâ prædeterminatione, voluntas non potest esse prius naturâ quàm operetur, physicè potens ad actus supernaturales eliciendos. Major constat, Minor quoad utramque partem suadetur. In primis enim motio moralis, cum non immutet physicè voluntatem, & nullam virtutem ei imprimat, sed extrinsecè tantum & objectivè, per ostensionem bonitatis & convenientiæ quæ est in objecto, eam allicit, ut supra declaravimus; non potest reddere voluntatem peccatoris physicè potentem ad eliciendos actus supernaturales charitatis & contritionis; quod enim est de se impotens, non potest reddi physicè potens, nisi physicè mutetur, seu virtutem aliquam physicam recipiat, quam antea non habebat: Similiter etiam concursus simulaneus, cum non se teneat ex parte actus primi, sed secundi; nec operationem causæ secundæ prioritate naturâ antecedit; nec in ipsam causam, sed tantum in ejus effectum influat; non potest elevare voluntatem ad actus supernaturales eliciendos, nec ipsam reddere physicè potentem ad agendum, prius naturâ quàm operetur: Ergo nec motio moralis, nec concursus simulaneus, possunt reddere voluntatem physicè potentem in actu primo ad actus supernaturales charitatis & contritionis, nec ei auxilium sufficiens ad operandum tribuere: unde vel debet admitti præmotio physica, vel tollenda sunt auxilia sufficientia.

Mirum est quantum hoc argumentum Adversariorum ingenia torqueat, & in quam varios dicendi modos eos abire compellat. In primis aliqui dicunt, voluntatem peccatoris, habitibus supernaturalibus gratiæ & charitatis destitutam, elevari & reddi potentem ad actus supernaturales charitatis & contritionis eliciendos, per motus quosdam subitaneos & indeliberatos quos Deus in nobis sine nobis operatur. Alij existimant eam elevari, & fieri potentem per specialem Dei assistentiam: Alij per imperium Dei practicum: Alij denique per concursum Dei simultaneum, non ut exercitum, quia ut talis se tenet ex parte actus secundi, sed ut oblatum, seu ut loquitur Suarez, quatenus Deus est paratus illum dare.

Hæc tamen omnia vim argumenti propositi non infringunt, sed potius roborant. Nam primò inquirò ab Adversariis, an actus illi indeliberati, in quibus gratiam excitantem & sufficientem constituunt, sint naturales vel supernaturales? Si sint naturales, non possunt reddere voluntatem potentem ad eliciendos actus superna-



turales charitatis, & contritionis, nec habere rationem gratiæ sufficientis, cum illa sit intrinsicè supernaturalis. Si verò dicatur, quòd sint supernaturales, redit difficultas argumenti propositi: cum enim voluntas sit potentia purè naturalis, non potest de se esse physicè potens, priùs naturà quam operetur, ad eos eliciendos; unde ut fiat physicè potens, vel debet mutari per alium actum indeliberatum (de quo idem quæram ac de priori, & sic erit processus in infinitum) vel admittenda est motio aliqua physica & supernaturalis, quæ voluntatem elevet, ac reddat physicè potentem priùs naturà quàm operetur, subindeque admitti debet præmotio physica.

101. Secundò: Actus illi indeliberati (esto sint supernaturales) sunt tamen minùs perfecti, ac diversæ speciei ab illis actibus perfectè supernaturalibus, ad quos eliciendos voluntas excitatur: solet enim Deus vivà quadam mortis repræsentatione, aut timore gehennæ, excitare & movere voluntatem peccatoris ad actum contritionis, aut dilectionis Dei super omnia; qui est multò nobilior & præstantior, ac diversæ speciei ab actu timoris: Ergo tales actus indeliberati non possunt reddere voluntatem physicè & completè potentem ad eliciendos actus contritionis & charitatis. Consequentia patet: quia tota perfectio actus secundi, debet virtualiter aut eminenter præcontineri in actu primo, subindeque iste debet alium superare, vel saltem adæquare in perfectione. Unde sicut furculus castaneæ v. g. non potest reddere arborem sylvestrem, cui inferitur, potentem ad producenda poma, vel pyra, quæ sunt fructus nobiliores, & diversæ speciei à castaneis; ita videtur impossibile quòd actus timoris reddat voluntatem physicè potentem ad eliciendum actum charitatis, sed ad hoc necessariò requiritur vis quædam supernaturalis, voluntati impressa, priùs saltem naturà quàm operetur, virtualiter continens perfectionem quæ reperitur in actu charitatis.

102. Tertiò: Vel ex speciali Dei assistentiâ, imperio, aut oblatione concursus simultanei, derivatur in voluntate aliqua virtus intrinsecà, vel nulla ei superadditur? Si primum dicatur, habemus intentum: nam talis virtus superaddita, cum sit prior naturà ipsâ operatione voluntatis, & non sit permanens, sed transiens ac fluens, erit ipsa præmotio physica. Si secundum affirmetur, sequitur quod ex tali assistentiâ, imperio, & oblatione concursus, voluntas non possit fieri intrinsicè potens ad eliciendos actus charitatis & contritionis: quia impossibile est id quod est de se impotens & improporionatum ad producendum aliquem effectum, vel ad eliciendam aliquam operationem, reddi physicè potens & proporionatum ad illam, nisi in se recipiat aliquam formam, vel virtutem quam antea non habebat; causam enim esse physicè potentem, non est aliqua denominatio extrinsecà, sed intrinsecà, à virtute aliqua & principio interno petita; unde communiter dicitur: *Idem manens idem, semper facit idem.*

103. Confirmatur: Illud quo voluntas de impotente fit proximè & completè potens ad eliciendam aliquam operationem, debet esse forma operativa; quia ejus effectus formalis est constituere subiectum in actu primo, & proximè operativum: Sed Deus non potest habere rationem formæ & actus primi (saltem in esse entitativo)

A respectu creaturæ, ut docent communiter Theologi 1. p. quæst. 12. art. 5. ubi hac ratione probant Deum non posse immediatè per seipsum supplere lumen gloriæ in intellectu creato, licet possit gerere vices speciei impressæ & formæ intelligibilis: Ergo Deus non potest per solam specialem assistentiâ, imperium, aut oblationem concursus simultanei, reddere voluntatem creaturam proximè potentem ad eliciendos actus supernaturales. Videantur quæ diximus in tractatu de visione beata, ubi variis argumentis ostendimus, intellectum creatum non posse elevari &

Disp. 2.  
art. 3.

B fieri potentem ad videndum Deum, per solam ejus assistentiâ, aut concursum simultaneum, sed necessariò requiri lumen gloriæ per modum habitus vel auxiliij communicatum: nam hæ rationes idem probant de voluntate creata, respectu actus charitatis & contritionis; præsertim illa quam desumpsimus ex S. Doctore 3. contra gent. cap. 53. ubi sic discurret: *Nihil potest ad altiorum operationem elevari, nisi per hoc quod ejus virtus fortificatur. Contingit autem dupliciter alicujus virtutem fortificari: uno modo per simplicem ipsius virtutis intensiorem, sicut virtus activa calidi augetur per intensiorem caloris, ut possit efficere vehementiorem actionem in eadem specie: alio modo per novæ formæ appositionem; sicut diaphani virtus augetur ad hoc ut possit illuminare, per hoc quod fit lucidum actu, per formam lucis receptam in ipso de novo: & hoc quidem virtutis augmentum requiritur ad alterius speciei operationem consequendam &c.* Unde sic potest argumentum formari. Quotiescumque aliqua potentia debet elicere actus diversæ speciei, & ordinis altioris iis quos connaturaliter elicit, debet mutari per receptionem novæ formæ, quæ sit etiam diversæ speciei, & ordinis altioris eâ quam habet ex sua natura: Sed actus charitatis & contritionis, qui eliciuntur à peccatore nondum justificato, & habitibus supernaturalibus gratiæ & charitatis nondum ornato; sunt alterius speciei, imò & altioris ordinis, quàm sint illi quos voluntas creata secundum sua naturalia potest elicere: Ergo ipsa debet intrinsicè mutari, per receptionem alicujus virtutis, motionis, aut qualitatis supernaturalis, priùs saltem naturà quàm operetur, subindeque à Deo physicè præmoti veri.

104. Præterea: Dato quod de potentia absoluta posset Deus se solo, absque impressione alicujus formæ, qualitatis, aut virtutis activæ, reddere voluntatem intrinsicè potentem ad eliciendos actus supernaturales: negari tamen non potest, suavius & connaturalius id fieri, mediante aliqua qualitate, seu virtute activa supernaturali, impressa voluntati priùs saltem naturà quàm operetur: Unde D. Thomas 2. 2. qu. 23. art. 2. docet contra Magistrum sententiarum, motum dilectionis Dei non produci immediatè à Spiritu Sancto, mentem justii inhabitante, sed mediante aliqua forma, seu qualitate creata voluntati impressa: *Quia (inquit) nullus actus perfectè produciuntur ab aliqua potentia activa, nisi sit ei connaturalis per aliquam formam, quæ sit principium actionis:* Atqui Deo debemus semper id quod suavius est, & naturis rerum conformius ascribere; nam ut dicitur Sapient. 8. *Attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter:* Ergo dicendum est, Deum elevare voluntatem peccatoris ad actus supernaturales charitatis & contritionis eliciendos, mediante aliqua



forma aut qualitate transeunte illi impressa, A  
prius saltem naturam quam operetur; non verò  
immediatè per seipsum, seu per specialem ejus  
assistentiam, aut concursum simultaneum.

Præterquam quod ( ut arguit D. Thomas loco  
citato contra gentes ratione 3. ) si aliqua duo fue-  
rint non unita, & postmodum uniantur, oportet  
quod hoc fiat per mutationem utriusque, vel al-  
terius tantum: unde cum Deus simultaneè con-  
currendo cum voluntate humana ad actus super-  
naturales, ipsi conjungatur & assistat per mo-  
dum comprincipij, simul cum ea influentis in  
eandem operationem, debet intervenire aliqua  
mutatio; quæ cum non possit se tenere ex parte  
Dei, debet se tenere ex parte voluntatis; quæ  
proinde debet aliquid reale & physicum de novo  
recipere, prius saltem naturam quam operetur;  
quod est ipsam physicè præmoveri.

## s. XI.

*Alia ratio Theologica ex efficacia seu efficiencia  
gratiæ desumpta.*

105. **H**æc ratio præcipua est & fundamentalis,  
potestque sic breviter proponi. Deus per  
gratiam prævenientem verè & propriè efficit in  
nobis determinationem voluntatis ad bonum,  
v. g. ad credendum mysteriis revelatis, vel ad  
diligendum Deum super omnia: Sed id præstare  
nequit, nisi voluntatem physicè præmoveat: Er-  
go datur talis præmotio. Major est de fide: nam  
de fide certum est, justificationis exordium in  
adultis à præveniente Dei gratia sumendum esse,  
sicut definit Tridentinum sess. 6. cap. 7. Exor-  
dium autem justificationis in adultis incipit à  
determinatione liberi arbitrij, quæ infidelis v. g.  
se determinat ad credendum mysteriis sibi reve-  
latis; unde capite sequenti subditur: *Disponun-  
tur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divi-  
nâ gratiâ & adjuti, fidem ex auditu concipien-  
tes, libere moventur in Deum, credentes vera ef-  
fectu qua divinitus revelata & promissa sunt:* Ergo  
ex Tridentino Deus per gratiam prævenientem  
verè & propriè causat in nobis determinationem  
liberi arbitrij ad credendum.

106. Confirmatur: Determinatio voluntatis ad  
credendum, vel ad diligendum Deum super om-  
nia, est quoddam initium fidei & bonæ volun-  
tatis; fides enim incipit à pia motione volunta-  
tis, determinantis & applicantis intellectum ad  
assentiendum mysteriis ei propositis, ut osten-  
demus in tractatu de fide: Sed de fide certum est,  
nulla dari in nobis initia fidei aut bonæ volunta-  
tis, quæ non sint à gratia præveniente; ita  
enim contra Semipelagianos in pluribus Con-  
ciliis definitum est, & passim docent Augustinus,  
Prosper, Fulgentius, & alij SS. Patres. Unde  
Leo Papa serm. 8. de Epiphania: *Dicente disci-  
pulis Domino, sine me nihil potestis facere, du-  
bium non est hominem bona agentem, à Deo habe-  
re & effectum operis & initium voluntatis:* Ergo  
Deus per gratiam prævenientem, verè & propriè  
efficit in nobis determinationem voluntatis  
ad bonum.

107. Minor autem, quam negant Adversarij, mul-  
tipliciter suaderi potest. Primò quia motio mor-  
alis non est vera & propria efficiencia, sed im-  
propria tantum & metaphorica; magisque per-  
tinet ad genus causæ finalis, quam efficientis;  
mover enim solum objectivè, & exhibendo volun-  
tati bonitatem quæ convenientiâ suâ eam

alliciat: unde oratores non verè & propriè effi-  
ciunt motum voluntatis audientium, quia so-  
lum suadendo movent ipsam moraliter; Diabo-  
lus etiam non est verè & propriè causa peccati  
hominis, quia solis consiliis, suasionibus, aut  
propositione objecti delectabilis, ejus volunta-  
tem mover ad peccandum, ut docet S. Thomas  
infra quæst. 80. art. 1. & qu. 3. de malo articul. 3.  
Idem patet exemplo pueri, qui moraliter mo-  
vetur & excitatur ad currendum, ostensione po-  
mi vel imaginis; quis enim dicat hanc morale  
excitationem esse verè & propriè causam effi-  
cientem cursus illius? Ergo Deus per motionem  
moraalem non verè & propriè efficit determina-  
tionem nostræ voluntatis ad bonum, sed debet  
illam physicè præmovere, ut verè & propriè ta-  
lem determinationem efficiat.

Secundò probatur eadem Minor ratione S.  
Thomæ loco ultimò citato. Causa efficiens est  
illa ad quam infallibiliter sequitur effectus:  
Sed ad actionem consulenti, imperantis, aut  
suadentis, non sequitur infallibiliter effectus,  
nempe consensus liber alterius; suasio enim non  
cogit invitum, ut dicit Augustinus lib. 83. quæst. id  
est, illum efficaciter ad agendum non determi-  
nat: Ergo motio moralis non est vera causa effi-  
ciens, subindeque requiritur physica.

Tertiò, Quod non existit, non potest verè &  
propriè agere; causa enim efficiens operatur in-  
quantum est actu: Sed multoties contingit quod  
gratia moraliter excitans non existat, quando  
producitur consensus voluntatis & ejus opera-  
tio: Ergo saltem tunc non potest esse vera causa  
efficiens talis consensus. Major patet, Minor  
etiam constat experienciâ. Nam sæpe quando  
peccator convertitur, & incipit diligere Deum  
super omnia, non sentit in anima motus illos in-  
deliberatos timoris mortis vel gehennæ v. g. in  
quibus Adversarij gratiam moraliter excitantem  
constituunt.

Confirmatur: Principium effectivum debet  
esse, vel saltem potest esse simul cum suo effectû,  
præsertim in actionibus instantaneis & imma-  
nentibus, quales sunt actus intellectûs & volun-  
tatis: Sed actus indeliberati intellectûs & volun-  
tatis, non possunt simul esse cum delibera-  
tis, quando versantur circa idem objectum (v. g.  
quando Deus per actum indeliberatum amoris  
mover hominem ad actum deliberatum perfectæ  
charitatis) nam deliberatum & indeliberatum  
opponuntur contrariè, vel contradictoriè, sub-  
indeque se invicem excludunt: Ergo gratia mor-  
aliter excitans non potest esse principium effe-  
ctivum actûs perfectæ charitatis.

Denique: Motus gratiæ excitantis solet esse  
minus perfectus, quam actus supernaturalis ad  
quem mover; Deus enim, ut suprâ dicebamus,  
solet vivâ quadam mortis repræsentatione, aut  
timore gehennæ, excitare peccatores ad actum  
contritionis vel charitatis, qui est altioris ordi-  
nis, & diversæ speciei ab actu timoris: Sed cau-  
sa efficiens principalis, debet esse ad minus æquè  
perfecta, ac ejus effectus; cum tota perfectio ef-  
fectûs virtute contineatur in causa: Ergo gratia  
moraliter excitans, non est, nec esse potest vera  
causa efficiens actûs charitatis, & determina-  
tionis voluntatis ad credendum, vel diligen-  
dum Deum super omnia.

Dices: Licet Deus per gratiam prævenien-  
tem verè & propriè ac physicè non efficiat in  
nobis liberi arbitrij determinationem ad bo-